15/01/2020

Patriarhul Daniel: Biserica promovează cultura dărniciei sau a generozității în viaţa poporului român

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat miercuri la sesiunea festivă organizată de Academia Română cu prilejul Zilei Culturii Naţionale. Manifestarea a avut loc la Ateneul Român.

Tema centrală a cuvântului adresat de Patriarhul României a fost cultura dărniciei, a generozității sau a filantropiei creştine, ca expresie a spiritualităţii româneşti.

„Între virtuţile distincte ale poporului român, cultura dărniciei sau a omeniei reprezintă o moștenire importantă a valorilor şi normelor care au modelat spiritualitatea şi cultura poporului român”, a spus Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Text integral:

Sărbătoarea Zilei Culturii Naționale, organizată cu solemnitate și demnitate de Academia Română, ne ajută să înțelegem că omagierea marilor simboluri și valori ale neamului românesc este o datorie permanentă a tuturor românilor.

Dincolo de rolul esenţial şi binecunoscut al culturii române în evoluția ţării noastre, este necesar să vorbim despre un aspect al culturii poporului român mai puțin evidențiat, însă foarte important atât de-a lungul istoriei, cât şi în prezent. Este vorba despre cultura dărniciei, a generozității sau a filantropiei creştine, ca expresie a spiritualităţii româneşti, rezumată în cuvintele: „dar din dar se face Rai”, deoarece Sfânta Scriptură ne învaţă că „cine ajută pe cei săraci împrumută pe Dumnezeu” (Pilde 19, 17) şi ne îndeamnă: „fiţi milostivi, precum şi Tatăl vostru (din ceruri) milostiv este” (Luca 6, 36).

Între virtuţile distincte ale poporului român, cultura dărniciei sau a omeniei reprezintă o moștenire importantă a valorilor şi normelor care au modelat spiritualitatea şi cultura poporului român.

Pentru a evidenția rolul acestei culturi a dărniciei sau a filantropiei creștine în viaţa poporului român, Patriarhia Română a declarat anul 2020 drept „Anul comemorativ al filantropilor ortodocși români”, având ca scop identificarea și promovarea exemplului celor care, de-a lungul timpului, au susținut spiritual și material activitatea social-filantropică, educaţională şi culturală a Bisericii pentru binele poporului român.

Contribuţia Bisericii la dezvoltarea acestei culturi a dărniciei este în acelaşi timp o vocație spirituală şi o necesitate practică. Opera de binefacere a Bisericii izvorăște din Evanghelia iubirii milostive a lui Hristos pentru toţi oamenii şi din Sfânta Liturghie a Bisericii, în care este celebrată această iubire milostivă şi jertfelnică a lui Hristos pentru mântuirea oamenilor (cf. Ioan 3, 16).

Mărturisind că iubirea lui Hristos faţă de oameni şi a oamenilor faţă de Hristos este însăşi viaţa Bisericii, Sfinţii Apostoli şi Sfinţii Părinţi ai Bisericii au înţeles că Liturghia euharistică şi Filantropia socială a Bisericii sunt complementare şi nu concurente, deoarece ambele ne ajută să cultivăm „credinţa lucrătoare prin iubire” (Galateni 5, 6).

Sfinţii Părinţi ai Bisericii au continuat practica apostolică a filantropiei sau a diaconiei (slujirii) sociale inspirată din Evanghelie şi din Liturghie, iar apoi au organizat-o în structuri sau instituţii permanente. Exemple grăitoare în acest sens sunt în secolul al IV-lea: Sfântul Vasile cel Mare († 379) care a înființat instituţii de caritate pentru săraci, bolnavi, orfani, iar Sfântul Ioan Gură de Aur († 407) a devenit

avocatul săracilor şi a predicat pe Hristos Cel prezent, nu numai în Taina Sfântului Altar, adică în Euharistie, ci şi în „Taina (Sacramentul) frate-lui”, în semenul nostru care are nevoie de ajutorul nostru[1].

Rodirea Evangheliei iubirii smerite şi milostive a lui Hristos în spiritualitatea poporului român a condus la manifestarea iubirii faţă de Dumnezeu şi de aproapele în forme concrete, exprimate fie individual şi spontan, fie instituţional şi sistematic. De-a lungul istoriei, Biserica Ortodoxă Română a desfăşurat o amplă lucrare de asistență socială și filantropică, ctitorind o mulţime de așezăminte social-filantropice: case pentru bătrâni, case pentru văduve, cămine pentru copii, cantine pentru săraci, aşezăminte medicale pentru bolnavi, toate acestea cu scopul de a veni în sprijinul celor ce se aflau în suferinţă.

Prin urmare, se cuvine să arătăm recunoştinţă tuturor celor care s-au străduit de-a lungul istoriei să dezvolte o cultură a dărniciei şi să contribuie la misiunea social-filantropică a Bisericii Ortodoxe Române. Evocăm aici numele unor domnitori ai Țării Românești: Sfântul voievod Neagoe Basarab (1512-1521), ctitorul bolniței (cămin pentru bolnavi) de la Mănăstirea Bistrița, Sfântul voievod Constantin Brâncoveanu (1688-1714), întemeietorul bolniței de la Mănăstirea Brâncoveni, și al soției sale, Maria Brâncoveanu, ctitora bolniței de la Hurezi (1699), numele domnitorilor Grigorie al II-lea Ghica (1733-1735, 1748-1752), ctitorul spitalelor Sfântul Pantelimon și Sfântul Visarion din București (cca 1750), Alexandru Moruzi (1793-1796, 1799-1801), fondatorul spitalului Dudeşti din București (1796); numele domnitorilor moldoveni: Sfântul voievod Ştefan cel Mare (1457-1504), ctitorul bolnițelor de la Putna și Pătrăuți, Constantin Racoviță Cehan (1749-1753, 1756-1757), care a avut inițiativa întemeierii spitalelor Sfântul Proroc Samuil din Focşani și Precista din Roman, Grigorie al V-lea (1849-1853, 1854-1856), întemeietorul ospiciului Galata din Iași.

De asemenea, o bogată activitate filantropică au avut mai mulţi ierarhi ai Bisericii noastre: Mitropolitul moldovean Anastasie Crimca (1608-1617, 1619-1629), ctitorul bolniței de la Dragomirna (1602) și al unui spital în Suceava (1619), mitropoliții Țării Românești: Sfântul Mitropolit Antim Ivireanul (1708-1716), care, în Așezământul Mănăstirii Antim, a prevăzut sume pentru educaţia copiilor săraci, pentru înmormântarea sărmanilor, miluirea săracilor și găzduirea străinilor etc., Mitropolitul Grigorie al II-lea (1760-1787), care, alături de domnitorul Alexandru Ipsilanti (1774-1782, 1796-1797), a fost întemeietorul primului așezământ pentru orfani din Țara Românească, şi Mitropolitul Nifon Rusăilă (1850-1875), ctitorul Seminarului Nifon din București, Mitropolitul Veniamin Costachi (1803-1808, 1812-1821, 1823-1842) al Moldovei, care și-a donat toate bunurile, prin testament, în

scopuri filantropice, Sfântul Mitropolit transilvănean Andrei Șaguna (1864-1873), care s-a îngrijit permanent de ajutorarea elevilor săraci, Mitropolitul primat (1919-1925) Miron Cristea, viitorul Patriarh al României (1925-1939), care a inițiat înființarea unui Seminar pentru orfanii de război, la Câmpulung-Muscel, Sfântul Ierarh Calinic, stareț al Mănăstirii Cernica (1818-1850) și Episcop al Râmnicului (1850-1868), numit de popor „vindecătorul bolnavilor și miluitorul săracilor”, ctitorul bolniței din ostrovul Sfântul Gheorghe de la Cernica, precum și Episcopul Ioanichie Hasan al Romanului (1747-1769), fondatorul bolniței de lângă biserica Precista Mare din Roman.

Un document din anul 1686 relatează că protopopul de Bucureşti trebuia să prezinte Vistieriei Ţării lista săracilor oraşului care primeau câte o para, iar în Joia Mare câte 80 de dulămi şi încălţăminte. Aceasta dovedește faptul că Biserica avea o evidenţă clară a săracilor, arătând astfel grija şi preocuparea statornică faţă de ei[2].

Un alt document important din istoria filantropiei îl constituie şi Hrisovul lui Alexandru Ipsilanti (1774-1782, 1796-1797). Emis în 10 decembrie 1775, documentul stipula înfiinţarea Epitropiei obștești. Punctul 4 al hrisovului se referă la Casa de la Sfânta Mitropolie sau lada de milostenie, care va prezenta situaţia fondului din care urma să se distribuie ajutoare săracilor, văduvelor, invalizilor şi orfanilor[3]. Lada de milostenie sau cutia milelor (prezentă şi astăzi în biserici) era pusă sub supravegherea Epitropiei formată din mitropolitul Ţării, episcopi şi Divanul domnesc. Veniturile ei se constituiau din contribuțiile ierarhilor şi ale mănăstirilor. Din informațiile păstrate aflăm atât numele persoanelor, cât şi sumele pe care le donau cutiei milelor[4].

Mai târziu, în România, activitatea filantropică instituțională a Bisericii a fost brutal întreruptă pentru aproape o jumătate de veac, odată cu instalarea regimului comunist de după cel de-Al Doilea Război Mondial (1946-1989), tocmai în perioada când cea mai arzătoare problemă era chiar asistența socială. Aflată sub prigoana comunistă, Biserica a fost nevoită să-şi exercite doar misiunea ei sacramentală, liturgică şi pastorală, fără activităţi social-filantropice instituţionale.

Însă, după anul 1989, când cultele religioase au primit libertatea reală de organizare şi slujire în societatea românească, vechea tradiție filantropică a Bisericii a revenit în actualitate, încât astăzi Biserica Ortodoxă Română are peste 800 de instituţii, proiecte şi programe social-filantropice, fiind cel mai mare filantrop în societatea de azi. Cu toate acestea, nevoile sunt multiple, iar activitatea social-filantropică trebuie permanent susținută şi extinsă[5], pentru a continua şi azi cultura dărniciei sau a generozităţii.

Adresăm mulțumiri Domnului Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, pentru invitația de a participa la această sesiune științifică dedicată Zilei Culturii Naționale, felicităm și binecuvântăm pe toți cei care contribuie prin multiplele lor eforturi ca această Zi a Culturii Naționale să devină o sărbătoare a afirmării tuturor valorilor spirituale, a identității și demnității poporului român.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
basilica.ro